

השאיפה לגדלות

(דברי התעודדות שנאמרו לפני אברכי כולל "אורות ישראל" באילת).

למושג "שאיפה לגדלות", כמו לכל מושג, יש ציור כמותי חיצוני ומוגשם, שהוא רק סימן המעיד על תוכן פנימי. השאיפה לגדלות היא נקודה נשמתית, פנימית, והיא היסוד לכל הבניינים.

נסביר את הדברים לפי דברי הרב באורות; במאמר "למלחמת הדעות והאמונות". מוזכרים שני מושגים: "גילוי רוח פרטי" ו"גילוי רוח כללי".

התכונה הרוחנית של האדם גורמת לכך שהוא קולט ומתרשם מהמון דברים וסופג לתוכו רשמים רחבים מכל המציאות, הרבה יותר ממה שהוא צריך לצורך קיומו הפיזי או הפרטי-פסיכולוגי. זוהי תכונה יסודית של חיי הרוח של האדם. רוחב האישיות, רוחב הספיגה וההתרשמות הזו — היא הרבה מעבר למה שהתבנית המצומצמת של החיים האינסטינקטיביים שלו מסוגלת להכיל. אי-אפשר לאדם לברוח מהגודל הזה, הוא אולי מנסה לטשטש זאת, הדבר לא יעלה בידו וכדברי הרב במאמר "צימאון לאל חי", התביעה לגדלות, הצימאון למקור החיים, חוזר ונעור אחרי כל הניסיונות של האדם לדכא ולשתק את עובדת אנושיותו.

אנושיות האדם מתבטאת בזה שהוא נפגש עם חזיון המציאות רחב ומורכב מאוד, מלא סתירות, ניגודים וקושיות, לכל דבר טוב יש כנגדו דבר רע. מתעורר באדם צורך להתמודד עם הקושי, עם המציאות המסובכת והמורכבת שהיא גדולה ממה שהוא מסוגל להכיל. התמודדות זו נעשית על ידי "גילוי רוח". ישנה בחינה שהרוח עושה את עבודתה בסתר. ההתרשמות שלנו מדברים אינה כמצלמה, בה נחשף הפילם וסופג את קרני האור. הרוח עושה עבודה חרישית — קולטת וסופגת לתוכה המון רשמים. עבודת הרוח מנוגדת לתכונה החייתית של האדם, המנפה את חזיון המציאות ומתעניינת רק במה שנוגע למאבק הקיומי.

לעומת זאת יש צד של "גילוי רוח", ההתמודדות עם חזיון המציאות העשיר ועם כל הזרמים האדירים שאינם נותנים לו מנוחה ותובעים ממנו תשובה ומענה. המציאות דוקרת, הרוח מתענה בפגישה עם המציאות.

גילוי הרוח מתחיל לצמוח באדם עם המרכזיות וההתבססות של הכוח הרוחני בקרבנו. בגיל שלש עשרה הרוח קונה את מקומה כמרכז החיים. אין פירושו של דבר

שהנער נמצא כבר במצב של התמודדות והתגברות, הוא צריך עוד להתגבר ולהתגבר, אלא שההתבססות הזו היא תכונה המגדילה את ציור המציאות הרבה יותר מהצורך החמרי. גם אצל ילד מוכשר ציור המציאות מאוד פשטני. אעפ"י שהוא יכול לדעת המון — זה לא משפיע על ציור המציאות שלו. הוא אינו "בר דעה". הבגרות היא ההתבססות של הדעה, למרות שהבגרות מתבטאת גם בכל מיני משמעויות אחרות — פיזיות וכד', אבל זהו היסוד והשורש שלה. תהליך זה מתבטא בכך שאצל הנער מתחילה להווצר הוויה גדולה הדורשת תוכן. האידיאליזם של הנוער נובע מהראשוניות של הפגישה עם השאלה שבחזיון המציאות. הזרמים, העניינים, ההופעות השונות והמנוגדות שהוא חש, מעמד זה תובע ממנו תשובה. ברור לו לגמרי שלא מדובר בבעיה שלו, אלא זוהי שאלת המציאות. הוא פתוח לתשובה, הוא צמא למבט כללי, וכל דבר שיש בו כלליות והיקף של הכול, מאוד מושך אותו.

הנערים הנחמדים האלה בשלב מסוים נוחתים אל החיים ונכנסים לתלם, למסלול, "מספיק עם כל החלומות האלה, זה היה טוב לתנועות הנוער, לגיל הצעיר, אבל עכשיו אתה צריך לבנות משפחה, להקים בית, להסתדר!" כלומר — הפתרון לשאלה המציאותית היא: "תכבד העבודה על האנשים ואל ישעו בדברי שקר". לאדם אין זמן לדברים האלה, להתבוננות הרחבה שתובעת תשובה ותוכן כללי. האדם מעדיף את החזרה אל התבנית הילדותית והקטנטנה של עולם פשוט וברור עם שוליים מוזרים ומטושטשים.

עולם פשוט זה הוא עולמו של חנוני: "יש לי מכולת ואני יודע בדיוק איפה כל דבר נמצא ואת המחיר של כל דבר בעל פה. אני מכיר את הקונים שלי, אני יודע מתי אקבל אספקה, אני יודע כמעט הכול!" — כלומר גזרתי לעצמי עולם מסודר ופשוט. המורכבות עם כל הקשיים והסיבוכים — ממני והלאה.

הרמח"ל במסילת ישרים בפרק א' אומר: לא ניתן כלל לחשוב שהאדם נברא בגלל מצבו בעולם הזה. הרי לאחד מאלף יש חיים טובים בעוה"ז¹. אנו קוראים את המשפט הזה ולא מבינים על מה מדובר, איזה אחד מאלף? הסתכל סביבך, הכול בסדר! עליך לשים לב לסינון שאתה מסנן את המציאות. העולם מלא קשיים, ניגודים, סתירות, צרות וייסורים, מריבות, כעס ועצבנות, ואתה לא מרגיש שזה כך. מדוע? כי

1. "ותראה באמת שכבר לא יוכל שום בעל שכל להאמין שתכלית בריאת האדם — הוא למצבו בעוה"ז, כי מה הם חיי אדם בעוה"ז?... בכמה מיני צער וחלאים ומכאובים וטרדות, ואחר כל זאת — המות. אחד מיני אלף — לא ימצא שירבה העולם לו הנאות ושלוח אמתית...".

סידרת לעצמך "מכלת"! ישנה נטייה לחזור ולהתנער מההתעוררות הטבעית, המקורית, שחלה בגיל ההתבגרות ומערערת את חזיון המציאות - לטובת הווייה כללית. האדם מחפש משהו כדי להרגיע את הבעיה. כל אחד הוא הפסיכולוג של עצמו והולך לטפל בבעיות, בפחדים ובקשיים שלו. זה מה שנקרא "גילוי רוח פרטי".

המעבר מהאמיתיות של גיל ההתבגרות אל "שוק החיים", מצב שאינו טבעי, שבו הכול תיפקודים ופתרונות מלאכותיים, על מנת לעמוד במאבק החיים הדמיוני שהאדם הפיל על עצמו - האדם הכניס את עצמו לדמיון, כאילו החיים הם מאבק שוקי זה ועליו להיות בעניינים, להיות חלק מהמרוץ הזה ולשכוח את החיים והמציאות האמיתית. יש לאדם נטייה לתפוס את הדברים בקטנות, בצורה פשטנית כדי שהוא יוכל למדוד אותם בשכלו, לבקר אותם, להבחין בין אמת ובין שקר.

התביעה האידיאלית של הנוער בגיל ההתבגרות צריכה להיות תו החיים של האדם לאורך כל ימי חייו. אסור להזדקן, צריך להישאר אידיאליסט. עלינו להיות מול מציאות גדולה ומורכבת, מלאה שאלות אדירות, והשאלות לא מצטמצמות בגלל שיש לך את ה"מכולת" שלך, אתה הסתדרת ואתה יודע מה אתה עושה. המציאות הגדולה, המורכבות האדירה צריכה לעמוד נגד עינינו, ומתוך כך השאיפה אל הפתרון איננה לאיזו הרגעה פסיכולוגית, אלא לפגישה עם אידיאלים אמיתיים ועליונים שהמציאות מגלה ומבטאת אותם, להיות שייך לאידיאלים, להיות שייך לגילוי רוח כללי, להיפגש עם כלל המציאות, עם תכני הרוח שלצורך הופעתם צריך תסבוכת אדירה כזו, סבל נוראי כזה וקושי עצום כזה.

במאמר ה"דור" יש דף של הקדמה ובו תיאור איך מרגישים במציאות הזו. הרב לא פתר את הבעיות מרחוק, אלה ישנה מציאות קשה, חשים אותה, עומדים מול החזיון בצורתו הדוקרת, האימה. הרב כותב על עצמו:² "ברוך ה' אשר עשה לי את הנפש הזאת, שרוח ונשמה חיה ומרגשת את כל התנועות והזעזועים השונים עם כל ציריהם וחבליהם בקרבה, אבל גם עם כל תוקף עז חייהם ואמונת ישעם, והדברים כולם פוגשים בי פגישה מוחשית, ואני מוכרח לטפל בהם בפועל ובמעשה, ולסבול את כל המשברים של הזרמים השונים ושיא דכים ולהקשיב אל הקול הגלוי והנסתר שבהם". מובן שזה מתח רוחני לא פשוט. פשוט יותר לאדם להגיע לנוסחה ולהגדיר את הדברים: הרב קוק מדבר ומדבר, בואו נגדיר את מה שהוא אומר, נגדיר את המסר של הרב קוק ונעביר אותו הלאה לדור, לקחת את דברי הרב קוק ולעשות צלם. הרב

בתחילת מאמר 'מלחמת הדעות והאמונות' מזכיר שאין לעשות צלם בשביל הרעיון האלוקי. כשנביא אומר לעבוד עבודה זרה בהוראת שעה דינו חנק. לא עושים פסלים בשביל האידיאלים האלוקיים.

התביעה לגדלות היא היכולת היחידה שלנו לבצע את שליחותנו לדור הזה. כמובן לא כל אחד מסוגל לחיות במתח רוחני. כמו שיש אנשים שלא יכולים לחיות בישוּבִי ספר, שם יושבים אריות. זה דורש מערכת נפשית מיוחדת המסוגלת לחיות באוויר פסגות, זה לא פשוט לחיות כל הזמן את גיל ההתבגרות. הבית צריך להיות רגוע ומסודר ולא בית של מהפך. האדם נמצא במציאות הדורשת שתי בחינות, מצד אחד האשה, היא זו שתיצור תבנית יציבה ומסודרת שיכולה לטפח את הגוזלים שבקן. לא זורקים את הגוזלים ישר לג'ונגל, קודם כל יוצרים להם סביבה מוגנת, וכמו שלעובר יש עולם מיוחד ברחם, כך אח"כ יש סביבה של הסינוּר של האמא. אבל התבנית המיוחדת הזו לא צריכה לבלבל. אם הבעל נהיה חברותא של אשתו אז האיש לא איש והאשה לא אשה, שניהם מבולבלים. ישנה הבחנה, ישנם שני כוחות שצריכים לפעול וליצור את התבנית המוצלחת. מצד אחד הטיפוח והגידול של הדור הבא באופן ממשי, ובשביל זה צריך ליצור תבנית יציבה של בית, ומצד שני היציאה מחוץ לבית, השאיפה האידיאלית, הרצון להתקשר להוויה הרוחנית.

הרצון להתקשר להוויה רוחנית והתביעה לבעוט בצלמים ופסלים זו התביעה של הדור. אנו לא יכולים להחליף פסל בפסל אחר. ישנם כאלה החושבים שהבעיה היתה מפני שפעם לא ידעו להגיד את הדברים יפה — ואנחנו אומרים אותם יפה יותר. זה לא עניין של ניסוחים או פילוסופיות, אלא של חיים. הרב מדגיש כי הגאולה תבוא "מבית-המדרש הישן", לא מבית מדרש לרבנים, ולא משום פקולטה לפילוסופיה, אלא היא תבוא מאותה תבנית חיים שקשורה ללא הרף ליראת השמים העליונה הזו. ביפו הרב אמר על עצמו: עד שאתם מסתכלים על החכמה שבי, תסתכלו על היראת שמים שבי.

הדור צריך להשתחרר מהמלים המצמצמות, וכדברי הרב במאמר "יסורים ממרקים": "ההתיישבות הנפשית הגסה, על-דבר מציאות התכן האלהי בעצם המלים והאותיות בלבדן, זאת היא שמחפירה את האנושיות, והכפירה באה כעין צעקה מעצמת מכאובים לגאול את האדם מבאר צרה נכריה זו, להעלותו מחשכת האותיות והפתגמים למאור הרעיון והרגש".

"אלוקים דקטנות" הוא מצב שהכול מתיישב עם קטנות המוחין, עם החפץ וההשתוקקות של האדם להקטין את הדברים, לעשותם מתמטיים ומסודרים. זו

שאיפה לחזור אל הביטחון הדמיוני של הילדות. בגלל שאיפה זו האדם יוצר את התבניות האלה והן נהרסות, הכול נהרס, מתמוטט, נחרב, וכל בניני הקלפים נופלים. כל אותם "פתגמי הראי"ה" שעל ידם יודעים בדיוק מה לומר, כל זה נשאר ריק מתוכן, אין לזה שום כסוי, אף אחד לא מקשיב לדברים כאלה. לכן צריך להבין שקיים שלב בחיי האדם שהוא מחליט להתיישב. זו סכנה עצומה, סכנת הנפילה לקטנות עומדת כל רגע בפתח, אי־אפשר לעמוד בזה לבד, צריך חיזוק ללא הרף, "איש לרעהו יאמר חזק".

כמובן נשאלת השאלה, הרי אי־אפשר לבצע שום דבר אם הכול הוא מעל האותיות? איך אפשר בכלל לממש משהו? איך אפשר בכלל לבצע ולהתקדם? והתשובה היא־אפשר! אפשר לחיות במצב כזה אם יש תביעה לגדלות.

צריך להבין, שבחיים כאלו יש אקלים מיוחד, תביעה מיוחדת שדורשת המון עמל, סדר, חכמה, עצה ומזימה — איך מתקיימים באויר רדיקאלי ועליון. הרב כתב המון כי הוא חי כל הזמן ברוממות, והחזיק את הרוממות ללא הרף מול כל שאלות המציאות. כל שפע העצות, המחשבות, הרעיונות וכיווני הדעה, כל השפע הגדול הזה, הוא סגנון חיים, איך לחיות ברוממות שהיא מתחילה למעלה מהאותיות. אין זו אמירה חיצונית של: "אין לו גוף ולא דמות הגוף". הכול מתחיל מתחושת מציאות שההווה גדולה לאין חקר, אדירות עצומה ומתוך כך הרוח תובעת ממנו להיות שייכים, להתחבר לקדושה, לאמונה ולכוחות פנימיים כאלה שהם מרוממים את האדם ליצירת החיבור והקישור אל האידיאות, אל התכנים העליונים שאין להם ביטוי מילולי. רק תבניות חיים כאלה במציאות יקדמו את הדור אל תשובתו ואל תיקונו. כשאנו רואים נסיגות וחולשות, זה מפני שאנו לא עושים את תפקידנו.

הגדלות לא קשורה דווקא לכמות. התחושה: "אני מסוגל ללמוד כך וכך, ומסוגל לזכור כך וכך, אני לא מתאים לזה או מתאים לזה" — לא שייכת כלל לעניין. כמובן, שככל שיש יותר גדלות רוחנית יסודית ויחד עם זאת יש עושר וידע, כשהאדם יודע הרבה ויש לו בקיאות גדולה, אז הוא יכול לפעול יותר. העושר הגדול של הרוח מאפשר את הביטוי המעשי היותר מוצלח, אך זה הלבוש של השורש האידיאלי הפנימי שלו, ואם אין שורש אידיאלי ויש עושר של ידיעות — העושר הופך לפיזור הדעת. השאיפה הקדושה והפנימית של האדם, רק היא מחזיקה את אחדות התכנים.

היחס בין השאיפה לגדלות — לבין התמודדות עם כל מיני עניינים קטנים, הוא כמו היחס בין המצוות לתורה. ישנם דברים שהאדם צריך לתפקד בהם באופן ישר

ואמיתי: מצווה שלא יכולה להיעשות על ידי אחרים. דבר שנוגע למציאותך הפרטית, צריך לנהוג בו בישרות מתוך רצון להיטיב לאלה שאתה נפגש איתם, בלי לחשוב שזו השיטה שבה אתה הולך להושיע את העולם. אם יש לך שכן שמגלה התעניינות צריך להביע כלפיו יחס הערכה, כבוד ואהבה, לנסות להסביר לו, צריך לקשר ולחבר אותו מפני שזו מצווה שמוטלת עליך. זהו עניין פשוט, שהד' אמות שלך יהיו בצורה ישרה. שתבנית העולם הקטן שלך הוא ישר ואמיתי, לא מתעלם באדישות אכזריות ורשע. אם ראית זקנה עם סל כבד והיא אובדת עצות ואתה אומר לעצמך: "אני בדרך לכולל ואין לי זמן" אז עולמך הפרטי התמלא בחושך, ואם אח"כ תכנס עם זה לבית-המדרש תמצא את החושך הזה גם בתוך הגמרא, בתוך הסברות של אב"י ורבא, כי אתה אכזרי. העולם הממשי שלך צריך להיות טוב. אמנם, אין חובה לחפש את המצוות האלה, לרוץ ולסייר בכל המקומות ולראות אם יש מישהו הזקוק לעזרה (ישנם אנשים מיוחדים שיש להם מקצוע, "בעלי חסד").

נאמר בירושלמי: דבר אחד מן התורה גדול יותר מכל המצוות כולם. התורה היא השורש הרוחני והפנימי שלנו. הדבר העיקרי שבו אנו עוסקים היא התורה, זוהי התבנית הרוחנית הפנימית, השאיפה האדירה לחיות חיים של גדלות, של רוחניות אמיתית - שהמלים לא חונקות אותה, וכל מה שאתה מדבר ומוציא מהפה מגדיר הגדרות ויודע להסביר דברים, ובכל-זאת לא חנקת או הפכת את התוכן הרוחני שלך לאוסף ביטויים מוגבלים.

אצל רבינו הרצ"ה, היתה התחושה, גם למי שהיה סמוך על שולחנו — של אהבה, אבל יחד עם זה, פחד. לא ידענו אף פעם מה הוא יעשה ברגע הבא. אי-אפשר היה להשתלט עליו, רוחו הייתה כולה דבקות אמונית שלוקחת את כוחותיה ואת עוצמתה מתביעות רוחניות אמיתיות ופנימיות של חיים אידיאולוגיים ללא הרף. ראינו לפעמים כיצד הוא מנפץ פסלים. "אתה חושב שהגעת אלי? תבין איפה אתה עומד!". פתאום יחס מנוכר.

אנו לא ראויים לכל זה, אנו לא ראויים אף למלה אחת בכתבי הרב. זו מציאות כללית, מציאות אלוקית, "דוכתא דמשה ואהרן לא קא זכר". אנו נפעמים מהיותנו בדור של גאולה, של חזרת מלכות לישראל, ואסור להתרגל לזה, להרגיש גסות רוח של "בעלי בית". יש כאלו שכ"כ התרגלו לכך שיש להם מדינה, שהיא כבר לא מוצאת חן בעיניהם. עלינו להרגיש כל הזמן את התביעה לצאת מהשאננות.

יש לנו תפקיד וחובתנו לא לבגוד בו. יש תלונות על הציונות החילונית. ומה עם התפקיד שלנו? האם אנחנו נאמנים לו? האם אנו מקיימים אותו? יסוד הכול הוא שבירת הפסלים, האם עשינו זאת? הרי תבנית הרוח שלנו בנויה על אמירות

דוגמטיות ועל ססמאות, על כל מיני סמנריונים?! מה עשינו בכיוון הזה?! זהו שורש הבעיה. באורות התחיה, בפרק מ"ז, כותב הרב: "מפני שהציור של גדולת האור האלוהי הוא גדול מאד בפנימיות הנשמות של דור האחרון של עקבא דמשיחא, במידה כזו שאין להן עדיין הסתגלות איך להנהיג את החיים הממשיים, על פי גודל עליון כזה. דרך הרפואה הוא רק להרבות כלים, הסברות ותוכניות, המועילים לסול דרכים בשביל הסתגלות מעשית על פי האורות היותר עליונות".

אין לנו ברירה, ישנו סדר אלוקי שאנחנו קרובים יותר לקודש. אנחנו לא יותר טובים מכל החברה שבחוץ, מה ההבדל בינינו? האנשים הללו הם לא עם אחר, הם לא בני בלעם ונמרוד, אלו בני אברהם יצחק ויעקב, וגדולי ישראל עם כל הצדיקים והקדושים שמסרו את נפשם על קידוש ה' כל חייהם. התחושה שאצלנו הכול בסדר, יש לנו משפחה, והחינוך שלנו מאה אחוז, יש לנו שולחן שבת, כיבוד אב ואם, סגנון שובה לבבות! אבל זו הסתכלות כל כך זעירה וננסית, ואנו נמצאים במציאות כל כך גדולה, תהליך כל כך גדול, כל מה שעובר על עם-ישראל, על מיליונים ורבבות של נפשות, בתסבוכת וחפזים - אנחנו לא יכולים לשבת בתוך ה"טשולנט" שלנו ולהרגיש מעין עולם הבא.

אנו נמצאים במציאות של שליחות. יש לנו תפקיד לדורות עולם, תפקיד גדול, יש מהפך בעם ישראל וכי יכולים אנו להפסיק באמצע הדרך?! איזו שפלות זו!

עלינו לצאת מהשאננות. האם השליחות שלנו היא ליצור קצת 'ידישקייט', שיהיה נעים, שירגישו קצת פולקלור יהודי... האם זוהי מטרתנו? יש הרבה אנשים שזה מה שהם יודעים לעשות ואין להם שום הווא-אמינא שאפשר לעשות משהו אחר. זה לא תפקידנו, אנו לא מסתכלים על הדור בצורה שטחית כזו, כאילו שמה שחסר לדור הוא קצת 'ידישקייט' וקצת לביבות בחנוכה. זה נכון כמצווה המוטלת עליך, כשבכניסה שלך אתה מדליק נרות. תזמין את כולם לסופגניות, זה לא יפה להתעלם מהשכנים שלך, זו אכזריות, הם גם רוצים להיפגש עם זה. אבל לחשוב שזה מה שאנו צריכים לעשות, להפיץ ידע שטחי ביהדות, לקרב את האנשים, להראות להם כמה זה יפה ונחמד. את זה יעשו אנשים אחרים. מי שנכנס ל"אורות" ורואה שהתכנים האלה הם תשובתו של הדור, זו הרוחניות, האידיאולוגיה, הרמה המתאימה לדור של עקבא דמשיחא, לדור של מהפכה, של כלליות - אסור לו להרפות מזה, אסור לו להניח ידיו ולומר שלום עליך נפשי, אני מצאתי את המשבצת שלי.

החשבון של הפגישה שלנו עם עם-ישראל, של הדאגה למצב הרוחני, כשאנו רוצים לנסות, להועיל ולהשפיע, זו התגלות חיוניות של בית-מדרש חי, ובאור חוזר

הוא בונה אותו. כולנו צריכים להרגיש כאנשים העסוקים בבניית בית-המדרש, כל אחד עושה את שלו בבניית בית-המדרש הגדול והנשגב שצריך לקום בעיר הקודש ירושלים. זה שאנו מעוררים תביעות, תפקידים, הפגישה עם המציאות, המודעות, האכפתיות ואהבת ישראל, כל המהלך הזה הוא מהלך שבונה, מחדד, מעלה ומרומם את בית-המדרש ויוצר את התבנית הפנימית שצריכה ללכת ולהבנות. עוד לא הגענו לרוב אנשי הרוח האמיתיים של עם-ישראל. אנשי הרוח האמיתיים והגדולים, נידחים ומסתובבים ונוודדים בכל מיני תרבויות, כל מיני מדעים ובכל מיני עניינים אחרים.

עולם הישיבות עדיין לא כולל את העילית, המוכשרים ביותר. אנשי הרוח הם אנשים שזה הכשרון שלהם, הם האינטלגנציה של עם-ישראל. אנשים בעלי יכולת רוחנית, כפי שאומר הרמח"ל: כמו שהנשר יודע לעוף כך החכם מחכים. השכבה האינטלגנטית העליונה בעם-ישראל, לאו דווקא נמצאת אצלנו. "סגולת הסגולה", הלב של עם-ישראל לא יודע מה מבוקש ממנו. עלינו ליצור אקלים רוחני שימשוך אליו את כל הכוחות הרוחניים הכי טובים של עם-ישראל. אנו רואים כל מיני כשרונות רוח אדירים והם עסוקים בהבלים.

ב"אורות התחיה" ס"ה; כתב הרב: "וכשהאורה מתגברת בנשמה בראשי האומה, בבחירי הבנים, בגדולי הכשרון". האורה צריכה להתגבר בנשמה. מה זה "הנשמה"? ראשי האומה. מיהם "ראשי האומה"? "בחירי הבנים". ומיהם? "גדולי הכשרון". אנו צריכים לצפות למצב שהאורה תגיע אל ראשי האומה, ואז "הולך הזרם ומשפיע, החיים הגדולים מתחילים, שוטפים, מתגלים בחוגים הרוחניים והחומריים, בספרות, בחברה, בתולדה ובמזג, בנעימות הנפשות וברחבת הלבב. זוהר עליון מתחיל פורש זיו עננו והוד כבודו, ושם ד' הגדול הולך ומתראה עוד על עמו. הסגולה הגנוזה מתבצבצת ועולה נגד כל שוטניה וכופריה, "וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך", "וכל רואיהם יכירום כי הם זרע ברכ ה'".

מתוך הלב זורמים החיים לכל הגוף, מראשי האומה התוכן הולך מתגלה.

כדי שבעלי הכשרון יממשו את התפקיד האידיאלי הגדול הזה, צריך ליצור בית-מדרש עם אקלים רוחני כללי ומיוחד, "אלף נכנסים לבית-המדרש".

עיקר הערך שלנו הוא לא הערך האישי אלא המציאות הכללית. אנו נדחפים אליה וצריך לראות את הדחיפה, את גודל השעה ולפעול מתוך כך במה שאנו יכולים לפעול במסגרת זו. ככלל, מגמתנו היא ליצור בית מדרש שיצאו ממנו גדולי הדור, אנו זוכים להשתתף ביצירת של בית-המדרש העתידי, שיכנוס וישאב לתוכו את כל

הכוחות הכי מעולים של עם־ישראל, ואז עם־ישראל יתחיל לחיות כי הלב שלו יהיה בתוך בית־המדרש.

ללמוד וללמד זה עניין אחד. בבית־מדרש חי לא לומדים ומחכים למצב שבו ראויים להגיד משהו, אלא הללמוד והללמד זו מסכת אחת. יש הפנמה והתכנסות פנימית לצאת ידי חובת נשמתך, ויש "תורת חסד על לשונה", לנסות לרומם ולקשר אחרים, זה חיים של תורה. כך בונים את בית־המדרש. אם אנו חושבים שכבר לקחנו את השרביט מתורת הרב, לבשנו את השטריימל שלו ועכשיו זה אנחנו, זה שלנו, - זו אפסות גמורה. אלא שללמוד וללמד זה עניין אחד. ולכן מה שאנו שואפים לתת ולהשפיע זהו חלק מהלימוד.

אנו צריכים לחבר ולהבין את המהלך הזה כחלק מהתהליך של השאיפה לגדלות. אם אנו הולכים להכניס צלמים חדשים להיכל, מאי אהני רבנן? לא הועלנו כלום. הרצ"ה לא מסר את נפשו על זה שממרכז הרב יצאו להניח תפילין בכותל לאנשים, או לנענע לולב בתחנה המרכזית. על זה לא צריך מסירות נפש כה גדולה. חינוכו היה משהו אחר, סוג אחר של חינוך. מסירות הנפש הגדולה היא להקהיל תורה, להקהיל בית־מדרש, להקהיל את התוכן הרוחני. התוכן הרוחני הזה מתקיים על ידי כך שכולנו מסייעים לבניית בית־המדרש, לבניית המרכז שישאב לתוכו, שימשוך לתוכו, שיהיה אטרקטיבי וחי מאד.

ב"ה, יש עלייה בזה. כיום אנשים בעלי יותר גבוהה, בעלי יכולת יותר גבוהה, נמשכים אל החיים שלנו, ישנה הקשבה, אנשים מקשיבים ולא באים בגאווה הם לא אותם בעלי הכשרונות שעשו רק נזקים, אלא הם אנשים שבאים ושומעים, כי יש כאן איזו יצירה, נוצר כאן משהו. היצירה משותפת לכולם, כי ליצור בית־מדרש, ליצור אקלים רוחני, ליצור תרבות, זה לא להרצות, להיות פילוסוף, אלא זה חיים שלמים חיים שלמים של בית־מדרש, שהוא בתוכו מסוגל להנביע חיים כאלה של השפעה, של הקרנה ושל תורת חסד ושלוש.

אנו לא הולכים ליצור פסלים ולהכניס צלם חדש בהיכל. ענייננו הוא ליצור אורה מדרבנות, דברי תורה, הסברות, דרשות, אמרות כאלו שיעוררו את ההבנה של הנשגב, האידיאלים והתכנים הכי עליונים.

הכול צריך להיות בשאיפה לגילוי רוח כללי. קשר התודעה, לחתירה הרוחנית הפנימית העליונה ביותר. הרב כתב את דבריו בסגנון מיוחד מפני שהתכנים מוכרחים להיאמר בתבניות של שירה מפני שהם רק נוגעים במלים, ועיקרם מעל ההבנה. אי־אפשר להיפגש עם הדברים האלה בסגנון פרוזי.

דברי הרב הכרחיים לדור. אין שום אפשרות אחרת. לכן האקלים הרוחני הזה חייב להבנות. אשרינו אם אנו זוכים להצטרף אליו, וגם אם לא נזכה זה לא מתחיל וגומר בנו, "רווח והצלחה יעמוד ליהודים ממקום אחר", זו מציאות עליונה, אלוקית. כל אחד יעשה מה שביכלתו לפי מיטב כוחותיו וכשרונותיו ולא להתעצל בדרך ההתקדמות. כותב הרב באורות התורה שהקב"ה ויתר על עבודה זרה גילוי עריות ושפיכות דמים ולא ויתר על מאסה של תורה. כשאדם לא עושה מבחינה רוחנית את מה שהוא יכול להוסיף לבית-מדרש הענק הזה, זוהי מאיסת התורה ח"ו. אסור לנו לבגוד בשליחות ההיסטורית הזו, אשרינו שזכינו להיות שייכים לעמדה כזו בדורנו. אין קיצורי דרך, עלינו לעשות מה שאנו יכולים לעשות, וצריך לדעת שאם אתה יכול לעשות משהו אז זה סימן שאתה צריך לעשות את זה. שפחה אחת לא יכולה להיות חסרה במעמד הר סיני.

אסור להרפות לרגע אחד מחשבון נפש פנימי, מביקורת פנימית, אין להיבהל מחריפותה. מהאנשים הגדולים אפשר לראות שניתן להצמיח חיים רוחניים גדולים מאד — מתוך המציאות המסובכת הזו.

הזכות היא להיות חלוצים! הדור דורש מאתנו להשתתף בעבודה חלוצית, שלפעמים אולי לא כל כך מתאימה לנו, היינו אולי יכולים להיות מהנדסים טובים, או אנשים מכובדים בחברה. אנו תלמידי חכמים למחצה, לשליש ולרביע, אך אנו זוכים לפעול עם אל ולנקוט בשיפולי דגלימא מלכות בית דוד.